

Tirsdag den 5. oktober 2021 (D)

1

1. møde

Tirsdag den 5. oktober 2021 kl. 12.00

Dagsorden

- 1) Valg af formand.
- 2) Valg af 4 næstformænd.
- 3) Valg af 4 tingsekretærer.
- 4) Statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38.

Kl. 11:59

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Deres Majestæt og Deres Kongelige Højheder.

Kun krig og corona har kunnet forstyrre friheden og folkestyret i Danmark. Nu kan vi ånde frit igen; både friheden og folkestyret er fuldt ud genetableret.

Vi klarede os godt igennem pandemien, ikke mindst takket være borgernes grundlæggende tillid til myndighederne, som har fået os til at lade os teste og vaccinere, og den tillidskultur er enestående og dybt rodfastet i den danske forenings- og oplysningskultur. For folkestyre er ikke det samme som politikerstyre. Det skal vi altid huske.

Folkestyre er især, at oplyste borgere i gensidig tillid kan ordne egne anliggender og se sig selv som en del af noget større. Det var præcis det, Grundtvig ville med sin højskoletanke, og det var samme Grundtvig, der for 170 år siden, i 1851, bad Tinget erindre – og jeg citerer – at »folkets øjne hviler på os«, og han bad om, at de folkevalgte for at bære dette ansvar måtte få »Guds kraft, visdom og velsignelse«. Måske var det også det, der skete med det store forlig om landbrug og klima i går.

I dag er det så mig, der som den længst siddende – ikke den ældste – åbner Folketinget den første tirsdag i oktober for at opfylde grundlovens krav. Ifølge grundloven skal vi mødes på denne dag og høre statsministerens redegørelse om »rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger«, som der står.

Ifølge Folketingets forretningsorden skal jeg åbne Tinget og få det sat, dvs. lede valget af Præsidium og tingsekretærer.

Det første punkt på dagsordenen er:

1) Valg af formand.

Kl. 12:01

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Til formand har samtlige partier indstillet hr. Henrik Dam Kristensen.

Hvis ingen begærer afstemning, vil jeg betragte indstillingen som vedtaget.

Den er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

2) Valg af 4 næstformænd.

Kl. 12:01

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Til første næstformand har Venstres gruppe udpeget fru Karen Elle-mann. Til anden næstformand har Dansk Folkepartis gruppe udpeget fru Pia Kjærsgaard. Til tredje næstformand har Socialistisk Folke-partis gruppe udpeget fru Trine Torp. Og til fjerde næstformand har Radikale Venstres gruppe udpeget hr. Rasmus Helveg Petersen.

Det næste punkt på dagsordenen er:

3) Valg af 4 tingsekretærer.

Kl. 12:02

Aldersformanden (Bertel Haarder) :

Til tingsekretærer er i henhold til de indgåede valgforbund og grup-pernes indstilling valgt følgende medlemmer: Annette Lind (S), Christian Juhl (EL), Erling Bonnesen (V) og Bent Bøgsted (DF).

Herefter er Tinget sat, og jeg skal bede formanden om at indtage sin formandsplads.

Kl. 12:02

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Jeg vil gerne takke kollegaerne for valget til formand for Folketin-get. Jeg synes, det er en ære at få lejlighed til at varetage dette hverv i endnu en samling, og jeg skal gøre mit yderste for at leve op til den tillid, der her er vist mig.

Mit holdepunkt vil være at sørge for, at lovgivningsarbejdet fore-går efter grundloven og forretningsordenens bestemmelser, og i min mødeledelse vil jeg lægge vægt på at give alle en både korrekt, men også fair behandling.

Vi kan i dag åbne Folketinget i lige så festlige rammer, som for pandemien ramte Danmark. Det synes jeg faktisk gør dagen

ekstra glædelig. Vandrehallen kan nu igen genlyde af stemmer fra besøgsgrupper, der er på rundvisning i Folketinget. Sådan skal det jo være i et åbent parlament. Det er en af de ting, jeg synes vi virkelig har manglet.

Også på kulturnatten kan vi igen slå dørene op for de mange, som kommer for at opleve politikere og Christiansborg på allernærmeste hold. Det er dejligt, at vi igen kan mødes ansigt til ansigt med vores gæster, efter at vi alt for meget har set hinanden igennem en computerskærm.

Kl. 12:04

Velkomstord

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Det er mig en glæde at byde velkommen til vores gæster her i dag. Hjertelig velkommen til Hendes Majestæt Dronningen, til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, til Hendes Kongelige Højhed Kronprinsessen og til Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte.

Ligeledes hjertelig velkommen til repræsentanterne for Højesteret og til Københavns overborgmester.

Sidst, men ikke mindst velkommen til repræsentanterne for selvstyremyndighederne i Grønland og for hjemmestyremyndighederne på Færøerne.

Det sidste punkt på dagsordenen er:

4) Statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38.

Kl. 12:04

Statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 (mundtlig del) (Redegørelse nr. R 1).

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Herefter skal jeg så give ordet til statsministeren, for at hun kan give den i grundloven omhandlede redegørelse for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger.

Værsgo, statsministeren.

Kl. 12:04

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Forestil jer en fremtid i Danmark, hvor luften er helt ren: følelsen af at trække vejret dybt og trygt, byer med grønne arealer, haver på tagene, slyngplanter op ad facaderne, elbiler, der er til at betale, og hvor familien kan køre på ferie uden bøv! med at lade den op. Forestil jer også, at turen i elbilen går gennem et landskab med mere natur, dyreliv og planteliv: sortspætter, vilde orkidéer og forglem-migej og højmoser og heder. Det kribler og krabler, det blomstrer og gror. Og hjemme i familierne, rundt om middagsbordet, spiser vi mere grønt, mere lokalt og efter årstiderne. Og dansk landbrug er blevet verdens mest bæredygtige med de nyeste teknologier, mere plantebaseret produktion og mere økologi. De varer, vi henter fra resten af verden, bliver transporteret på skibe, der ikke længere sejler på olie, men på grønne brændstoffer, og vores danske industri får energi fra danske energiover og biogas fra landbruget. Og endnu flere end i dag arbejder med at producere grønne løsninger til hele verden.

Lyder det lidt vildt? Måske lidt, men vi er i gang. Og her vil jeg bringe et citat: »Klimapolitik må ikke blive til frygtens politik«. Hvem sagde det? Det gjorde fru Mai Villadsen på regeringens konference i Fredericia om fremtidens Danmark. Og det er jo rigtigt: Vi skal ikke lade frygten lede os – men håbet. Vores fremtid skal

være grøn, og luften ren. Og vel kommer det til at koste kræfter, beslutninger, investeringer, nye vaner – og mod. Men alternativet – at lade klimakrisen løbe løbsk – er ikke en mulighed.

Menneskeskabte klimaforandringer påvirker allerede i dag hele verden: oversvømmelser, tørke, tropiske storme. Og det er ikke en mulighed bare at fortsætte. Vi er i færd med at ødelægge vores egen klode. Og vi mennesker bliver nødt til at se os selv som en del af naturen: Dyrene, planterne, luften og vandet er ikke noget uden for os selv. De er en del af vores egen eksistens.

Klimakrisen er så voldsom, at selv når vi i Danmark gør alt det her – udfaser gas- og olieproduktion, bygger verdens første energiover, genanvender mere affald, omstiller vejtransporten, gør landbruget mere bæredygtigt, indfører en ensartet CO₂-afgift, forsøger for milliarder, udbreder de nye teknologier, sætter et ambitiøst mål for at nedbringe landbrugets udledninger, forpligter os til, at dansk landbrug skal være et grønt udstillingsvindue for resten af verden, og tak til alle ni partier bag den meget brede og visionære aftale – så er det ikke nok.

Danmark har et af verdens mest ambitiøse klimamål, og på næsten 2 år er vi nået næsten halvdelen af vejen. Men med FN's seneste rapport står det brutalt klart: Vi skal gøre endnu mere – konkret handling allerede i år, til næste år og året efter. Vi vil forene høje grønne ambitioner med gode arbejdspladser og med et fortsat hensyn til dem i vores samfund, der har mindst. Det er den danske strategi: en ambitiøs grøn omstilling båret af en bred folkelig forankring, hvor vi også træffer de beslutninger, der er behov for ude i verden.

Danmark er et grønt foregangsland, og vi skal påvirke de lande, som udleder allermest. Det er vores mulighed, og det er vores forpligtelse. Vi står over for et vigtigt efterår i international klimapolitik, og derfor fører vi aktivt klimadiplomati. Nu gælder det om kort tid COP26 i Glasgow i Storbritannien. Vi har behov for, at det globale klimaambitionsniveau kommer op.

Kl. 12:09

Danmark har allerede sagt stop for olie- og gasudvinding i 2050. De andre lande skal nu også gøre sig fri af både kul, olie og gas. Jeg er stolt over det, Danmark og danske virksomheder gør internationalt – konkrete tekniske løsninger, stærke grønne partnerskaber. Det gælder Sydkorea, en af verdens hurtigst voksende økonomier. Og tænk, da Indien, et land med mere end 1,3 milliarder indbyggere, besluttede sig for at sætte skub i den grønne omstilling, hvilket land af alle lande i hele verden valgte Indien så at indgå et grønt strategisk partnerskab med? De valgte Danmark.

Om få dage rejser jeg til Indien for at mødes med premierminister Modi. Danmark har løsningerne, og Indien har skalaen. Det er vigtigt for klimaet, for dansk erhvervsliv, for vores økonomi og i et større perspektiv for den geopolitiske balance. Vi har på kort tid styrket vores forhold til verdens største demokrati.

Danmark har en lang og stolt tradition for at tage ansvar i verden. Det er vi fortsat fuldt dedikeret til, først og fremmest i EU. Vi skal nu have hele Europa ud af krisen ved at investere i grøn omstilling, digitalisering, nye arbejdspladser. Mere end halvdelen af midlerne i EU's genopretningsfond er målrettet det grønne og det digitale. Det peger fremad, og det giver et godt fundament for at bygge et både bedre og stærkere Europa end det, vi kom fra. Danmark er et lille land med mange muligheder og et stort ansvar.

Klimaforandringerne er ikke mindst tydelige i Arktis – nye farer, nye muligheder, også sikkerhedspolitisk. Ruslands adfærd i Arktis er blevet mere markant, og vi skal holde øje med Kinas interesser i området. Derfor er jeg glad for, at vi nu ser et større og stærkere engagement fra USA, Europas vigtigste allierede. Danmark arbejder tæt sammen med Grønland og Færøerne ud fra en fælles målsætning om lavspænding. Samtidig skal vi beskytte os selv, f.eks. mod cyberspionage. Det kræver årvågenhed og opbygning af kapacitet. Jeg er glad for, at vores tre lande har aftalt at oprette et permanent fælles

dansk, færøsk og grønlandsk kontaktudvalg på regeringsniveau. Vi skal være i endnu tættere dialog om forsvarspolitik, sikkerhedspolitik og udenrigspolitik.

Grønland og Færøerne har nu fået en mere fremtrædende rolle i Arktisk Råd. Det finder jeg helt naturligt. Og i sidste uge og i denne uge har jeg haft opfølgende drøftelser med lagmanden og med formanden for naalakkersuisut. Vi har netop underskrevet kommissoriet for det arbejde, vi har igangsat. I er begge to til stede her i salen. Jeg vil derfor benytte lejligheden til at takke for et både godt og konstruktivt samarbejde. Jeg vil også gerne have lov til at takke for det gode samarbejde med de nordatlantiske mandater her i Folketinget. Det sætter regeringen stor pris på.

Overalt i Danmark mødes vi nu igen på kryds og på tværs. Der gives hånd igen, uddeles kram, hverdagen er tilbage med saft og med kraft og med energi og med glæde – og hvor det klæder os. Vi kom overbevisende godt igennem krisen. Udlændinge, der er på besøg i Danmark, sender forbløffende beretninger hjem: ingen mundbind, ingen restriktioner, derimod fester, store koncerter og store konferencer. I takt med at flere bliver vaccineret både herhjemme og i udlandet, kan vi nu – og selvfølgelig inden for de gældende danske rejse regler – sige det højt til både turister og til forretningsrejsende: Kom til Danmark, hvis I vil opleve hverdagen igen.

Danmark er klar til fremtiden. Tænk, arbejdsløsheden er nu lavere i Danmark, end den var før krisen. Beskæftigelsen slår alle rekorder. Væksten forventes at blive den højeste i 15 år – ikke i 5 år, ikke i 10 år, men i 15 år. Og jeg er glad for, at regeringen og et flertal her i Folketinget stod fast. For mens der undervejs var diskussioner og uenighed, så er det nu hævet over enhver tvivl: Det var ansvarligt at låne, det var ansvarligt at investere os igennem krisen, og det var rigtigt at føre en ekspansiv og aktiv krisepolitik.

Kl. 12:14

Jeg vil gerne sige til erhvervslivet og til fagbevægelsen: I har bekræftet, at I er en stærk og ansvarlig del af det danske samfund. Danmark bygger på solide og veldrevne virksomheder. Vi skal tage fat på de problemer, I lige nu har med at skaffe de medarbejdere, I har brug for. Regeringen, arbejdsmarkedets parter og KL er i fuld gang med forhandlinger om en trepartsaftale, der handler om netop det. Manglen på arbejdskraft må ikke bremse os. Derfor skal flere danskere i arbejde. Kun sådan bliver vi dygtigere, grønnere og rigere.

Det siges, at man aldrig skal lade en god krise gå til spilde. Jeg indrømmer, at jeg altid har haft det noget anstrengt med den talemåde, for vi har jo set før, hvordan den politiske krisehåndtering efterlod en regning hos dem, der havde sværest ved at betale den, større ulighed i en tid med høj arbejdsløshed, urimelige reformer. Sådan er det ikke den her gang. Vi skal stadig være opmærksomme på coronaens konsekvenser: ensomhed; tabt læring; et kulturliv, der nogle steder fortsat har det svært. Men Danmark står solidt. Og nu må vi ikke lade en potentiel højkonjunktur gå til spilde.

Jeg er overbevist om, at vi mere bredt i vores samfund skal tage de helt grundlæggende samtaler om, hvor vi vil hen, og om, hvordan vi får løst de store problemer, der alt for længe har været uløste. Det gælder ikke mindst i forhold til de alt for mange, der ikke har et arbejde, som aldrig har fået fodfæste på vores arbejdsmarked, og som står uden for fællesskabet. Det har været forkert i mange årtier og er det endnu mere nu, hvor vi vitterlig har brug for alle.

I sidste måned præsenterede regeringen udspillet »Danmark kan mere I«; en reform, der både er økonomisk ansvarlig og socialt retfærdig, og som først og fremmest skal få flere danskere i arbejde. Alt for mange, især kvinder med ikkevestlig baggrund, går derhjemme på passiv forsørgelse. Det er forkert for dem, for deres børn og for Danmark. Derfor vil vi indføre en ny 37-timersarbejdslogik, hvor man har pligt til at arbejde, bidrage og gøre nytte, hvis man modtager en ydelse fra fællesskabet. Når vi skal løse de store strukturelle

problemer i vores samfund, er det ikke gjort med én reform; vi er kun lige gået i gang. Danmark kan mere.

Regeringen har fremlagt vores idé om ti fremskridt for de næste 10 år. Jeg er ikke i tvivl om, at det kommer til at kræve et langt, sejt træk og en vedholdenhed. Derfor fremlægger vi i det kommende år flere reformforslag. I dag vil jeg have lov til at fokusere på tre udfordringer. For det første er der Danmarks ansvar for den grønne omstilling, som jeg indledte min tale med. For det andet er der uddannelserne – det kommer jeg til lige om lidt. Og for det tredje er der sammenhængen i vores land, behovet for at bremse centraliseringen, styrke nærheden og gøre de store byer bedre at leve i.

For nylig havde jeg selv lejlighed til at besøge en god dansk virksomhed, Polytech i Bramming. De producerer beskyttelse til vindmølevinger. Det gør Polytech så godt – og hold nu fast – at næsten seks ud af ti af verdens vindmøller fra Shanghai til Californien bærer det danske produkt. Der er fremgang, der bliver ansat nye folk, hvis ellers de er til at få, og det kan knibe. Det førte den dag i Bramming til en god snak om, hvorfor unge går i gymnasiet og for få vælger erhvervsskolen. Direktøren, Mads Kirkegaard, er selv håndværker, og han tager ud på skoler og fortæller, hvor vigtigt det er at vælge en faglig uddannelse. Men i virkeligheden skal vi have fat i forældrene, sagde han, for det er dem, der måske en gang imellem ligger under for, at det er finere at gå i gymnasiet, og det smitter af på de unge. Det leder mig over i det næste store tema, jeg vil tale om i dag, nemlig uddannelser.

Kl. 12:19

Danskernes vej igennem uddannelsessystemet er en kæmpe succes. Danmark er fattigt på råstoffer, vi lever af at være dygtige. Men spørgsmålet er, om vi uddanner for lidt til fremtiden og for meget til fortiden. For når vi skal navigere i en fremtid med robotter, kunstig intelligens, digital revolution, globalt udsyn og grøn omstilling og samtidig har behov for mere nærvær og mere fællesskab, hvilke krav stiller det så til vores uddannelser? Den debat vil jeg og vi gerne invitere til. Vi har behov for dygtige forskere, grønne teknologier, medicin, vacciner og viden om vores historie og samfund og vores kultur.

Viden er grundlæggende fremskridt, og det er et stort skridt frem, at tusindvis af unge i dag læser på et dansk universitet. Engang var det lukket land for de fleste, i dag en åben vej for de mange. Men det betyder jo også, at hvor uddannelser før var for de få, der typisk skulle undervise eller forske, så skal mange flere højtuddannede i dag arbejde ude i de private virksomheder. Hvordan uddanner vi til et samfund om 10 år og om 20 år? Mange af de små og mellemstore virksomheder er ikke vant til at ansætte akademikere – jo, måske nok ingeniører, men ikke så mange andre – og mange akademikere er ikke vant til at arbejde der. Det stiller krav til alle og, tror jeg, til nytænkning.

Det gælder også i forhold til folkeskolen. Næsten hver sjette elev forlader skolen uden at kunne læse og skrive og regne. Der er tusindvis af søde, kloge, dejlige børn og unge hvert år, som ikke får det fundament, som de har behov for. Jeg fik følgende historie fortalt af en lettet far til en dreng i en af folkeskolens ældste klasser: Efter en dybt bekymrende melding om, hvordan det gik i skolen, fik faren arrangeret, at sønnen kom ud på en virksomhed en dag om ugen. Den dreng, som var mere end svær at få i skole, sprang nu glad på bussen kl. 6.00 om morgenen for at komme på arbejde. Arbejdstøj og fællesskab gav ham en ny identitet. Den nye energi begyndte at smitte af på lektierne. Nu kunne han se, hvad de skulle bruges til. Og historien bliver faktisk endnu bedre, for den ender med, at virksomheden tilbød drengen en læreplads.

Er det så en ren solstrålehistorie? Farens pointe til mig var faktisk en anden, nemlig at det aldrig må bero på forældre- eller elevansvar, men først og fremmest skal være samfundets ansvar. For hvad med

alle de skoletrætte drenge og piger, som ikke har en far med de rette kontakter? Jeg er enig.

Jeg tror, vi har behov for en større vekselvirkning mellem uddannelse og arbejde hele vejen igennem vores uddannelsessystem. Det gælder for den skoletrætte 14-årige dreng i 8. klasse, der kan lære meget mere, hvis han får lov til at skifte skolen ud med en rigtig arbejdsplads, skal vi sige en dag eller to om ugen – og bredere end det: Hvad, om vi f.eks. tænker elektriker- og ingeniørfaget meget tættere sammen, beklædningshåndværk og design, tømrer og arkitekt? På Det Kongelige Akademi, som også rummer arkitektstudiet, har man gennem de seneste 10 år kun optaget omkring 16 studerende om året på et andet grundlag end en gymnasial baggrund. Det vil man nu lave om på med en ny 2-årig kandidatuddannelse for bygningskonstruktører, hvor flere har en faglært baggrund. Jeg synes, det er spændende. Jeg tror, vi skal videre ad den vej.

I dag bruger vi som samfund mange milliarder kroner på de uddannelser, vi tager først i livet. Vi bruger langt færre kroner og øre på de voksen- og efteruddannelser, vi får senere i livet. Næsten halvdelen af de 20-24-årige er i gang med en uddannelse. For os, der er fyldt 40, er det kun 1 pct. Hvorfor bliver vi ved i Danmark at tænke uddannelse som noget, man skal have overstået i starten af livet, når vi ved, at mange af os kommer til at være længere tid på arbejdsmarkedet, endda et arbejdsmarked i rivende udvikling?

Kl. 12:24

Det er en fuldstændig klar målsætning for regeringen, at flere skal arbejde, men uddannelserne er en vigtig del af det, og derfor bliver vi også nødt til at spørge os selv, om kvaliteten i vores uddannelser – både de lange og de korte – er god nok. Der er ikke mange undervisningstimer på en del af vores vigtige uddannelser, og er der brug for mere undervisning, mere feedback fra læreren, altså rigtig undervisning?

Vi, nogle af os, har allerede afsat næsten 1 mia. kr. ekstra til folkeskolen, løftet ungdomsuddannelserne, fjernet omprioriteringsbidraget og afskaffet uddannelsesløftet, og oven i det foreslår vi nu at investere 2,5 mia. kr. ekstra om året. Det er den største ekstra investering i uddannelser, så længe jeg kan huske. Vi skal bruge pengene klogt, og den her gang foreslår vi at inddrage elever, studerende, undervisere, fagbevægelse og erhvervsliv direkte og naturligvis de partier i Folketinget, som tager ansvar for finansieringen. I skal være med til at prioritere og dermed også være med til at vælge fra, så investeringerne den her gang løser de langsigtede og strukturelle udfordringer.

Vi tog hul på den her nødvendige dialog med et møde på Marienborg forleden dag, og tak til jer, der var med og bidrog. Mille Borgen Mikkelsen, formand for Danske Skoleelever, rammede dagen ind på en rigtig, rigtig fin måde ved kort og præcist at sige: »Alle elever skal have lov til at være en succes.«

Jeg oplever mange steder i Danmark et nyt mod, en stærk vilje til at skabe udviklingen og rigtig meget optimisme, og jeg er ikke et sekund i tvivl om, at Danmark kan mere. Men det kræver en større åbenhed, og vi skal evne at se nogle af de gamle problemstillinger i et nyt lys. Det gælder regeringen, og det gælder Folketinget.

Tiden er til at spørge os selv om, hvordan vi har kunnet være enige i erkendelsen af store problemer i mange år, ja, i årtier, uden at få dem løst. Gang på gang synes jeg vi oplever en uheldig spiral af enkeltstager og forhastet lovgivning, som stjæler opmærksomheden fra det, vi er her for, nemlig at løse rigtige problemer for rigtige mennesker. Gad vide, om nogen af jer kan genkende billedet.

Regeringen vil for det første fremlægge et lovprogram for det nye folketingsår, som er mindre omfattende end normalt. Vores håb er mindre forhastet lovgivning, hellere færre, men til gengæld bedre gennearbejdede lovforslag, og ikke mindst mere tid til, at alle i derude, der skal få lovforslagene til at virke for borgere og for virksomheder, ikke væltes omkuld af lovmøllen.

For det andet foreslår vi at prioritere gennemførelsen af lovgivningen på en langt mere synlig måde. I kender det alle sammen: En god aftaletekst her i huset indeholder afsnit om lovgivningsproces og om økonomi, men der bør i fremtiden også være et afsnit om, hvordan vi fører det ud i virkeligheden, hvordan vi får det implementeret, sikret, at det kommer til at virke.

For det tredje har den demokratiske samtale i Danmark brug for nye vitaminer. Den er for fragmenteret, for overfladisk, og den er nok også for hård. Vi kender det alle sammen – især på de sociale medier. Vi har brug for som land og som folk at skabe rum for mere refleksion og for eftertanke, og derfor har vi også brug for en øget opmærksomhed på de dele af samfundet, der kan bære den eftertænksomhed sammen med os, altså de steder i vores samfund, der giver os muligheden for at leve os ind i andre menneskers liv og dermed er nerven i at forstå både os selv og verden bedre – kunsten og kulturen.

Vi har brug for dansk kunst og kultur til at udfordre os, skabe rammen om vores fælles erindring, forbinde vores historie, vores nutid og vores fælles fremtid og bibringe os mening og forståelse, undren og nysgerrighed og dannelse. For det er vel det, vi hver især og tilsammen skal stræbe efter, altså at blive åndeligt stærkere, forstå bedre, vide mere og dermed blive mere robuste som medborgere. Her har vi brug for litteraturen, musikken, billedkunsten, dramaet og filmen, og rammerne for den nødvendige demokratiske samtale skal sættes af os selv, ikke af multinationale firmaer. Derfor har vi behov for en fælles europæisk regulering af techgiganterne, og vi har behov for national public service med både kvalitet og alsidighed.

Kl. 12:30

I en verden og i en tid med splittelse og polarisering skal vi i Danmark insistere på at vælge det modsatte: vores fællesskab. Danmark skal hænge sammen – med gode muligheder, både på landet og i byerne. Det er det tredje store tema i min tale i dag.

København er en fantastisk hovedstad. Det er en smuk by, hvor tårne og spir rejser sig over de gamle huse – brokvartererne, hvor byfornyelsen har givet plads til grønne gårde; de senere års udvikling langs havnen; nye cykelbroer; nye bydele på holmene. Og først og fremmest er hovedstaden sin befolkning, nemlig de mennesker, der bor her, københavnernes – københavnernes, som springer i vandet året rundt, og som cykler gaderne tynde i både solskin og slud.

Danmarks hovedstad er en by, hvor folk rent faktisk både lever og bor – endnu. Det er godt. Og når man ser rundt i verden, er det ingenlunde en selvfølgelighed. Men der er alligevel et problem, et stort problem: Mange har ikke længere råd til at bo i vores alle sammens hovedstad. Hvad koster en treværelseslejlighed på Nørrebro i dag? Ofte mere end 4 mio. kr., måske mere end 5 mio. kr. Hvem har egentlig råd til det? Hvad med skolelæreren, pædagogen, politibetjenten, sosu-assistenten, hende, der arbejder i butik, frisøren, tømreren eller den nyuddannede akademiker? Hvis de er førstegangskøbere, er det svært, virkelig svært.

Prøv at høre, hvad en dedikeret københavner har skrevet om byen, som den var engang:

»Naturligvis var der forskel på at bo i Sydhavnen og på Frederiksberg Allé, men i meget store dele af 70'ernes København boede mennesker af alle typer og fra alle socialgrupper ind imellem hinanden i frugtbar forvirring: I samme opgang boede akademikere, kontorister og mærkeligt gennemsigtige eksistenser (som først begyndte at røre på sig om natten, og ingen rigtig vidste hvad levede af) ...«.

Det er digteren Søren Ulrik Thomsen, som længes tilbage til sin ungdoms blandede kvarter.

Jeg kan godt følge det, endda som nordjyde. Da jeg voksede op i Aalborg i 1980'erne, levede vi også sammen på kryds og tværs. Jeg legede med, gik i skole med og delte kvarter med børn fra mange forskellige familier. Mon ikke mange af jer kan huske det og genkende billedet. At bo dør om dør og opgang om opgang giver

en forståelse for andre menneskers vilkår. Men i dag lever vi meget mere adskilt.

Nogle kalder det globalisering, urbanisering, og det får sådan en klang af noget, vi ikke kan gøre noget ved – en naturkraft, som er umulig at stoppe. Jeg ser det faktisk som en af mine vigtigste opgaver som statsminister at gå op imod den tænkning, hvad enten det er stigende ulighed, et arbejdsmarked, som desværre bliver mindre organiseret, eller at centralisering bare er noget, vi skal acceptere.

Vi vil snart fremlægge et nyt boligudspil, et ambitiøst boligudspil. Helt grundlæggende skal familier med almindelige indkomster selvfølgelig have mulighed for at bo i byen. Der bliver allerede bygget meget i de her år, også flere almene boliger, men vi har brug for endnu flere – boliger, som er til at betale. Derfor vil regeringen gøre det muligt at opføre mere end 20.000 flere almene boliger over de næste 10-15 år. De fleste vil blive bygget i de større byer. Alene i Storkøbenhavn kan vores kommende boligudspil betyde en tredobling af nybyggeriet af almene boliger. Det er tre gange så mange nybyggede familieboliger i København – typisk på 80-90 m² med en husleje på omkring 8.000 kr. om måneden. Det vil kunne ses og mærkes i bybilledet. Vi skal ikke dele os op. Byen skal rumme os alle sammen.

Vi foreslår at tage den gamle kvalitet fra det gamle København – den arkitektoniske værdi, hvor vi forener solidt håndværk med kvalitet. Vores forslag er derfor at lade den nye generation af talentfulde arkitekter videreføre den stærke danske tradition og bygge og tegne til mennesker, så boliger både er gode at leve i og smukke at se på.

Kl. 12:35

Jeg er stolt af vores land, og vi har brug for alle egne af Danmark. Derfor er det også trist at se, når dele af landet er blevet tømt for vigtige funktioner. Der er lukket uddannelser, politistationer, og butikker i en ond spiral. Den kraftige centralisering i Danmark er ikke alene blevet stiltiende accepteret. Den er desværre også et resultat af tidligere tiders politiske beslutninger.

Vi har stadig væk et stærkt velfærdssamfund, og der er så uendelig meget, der lykkes hver eneste dag, men der er også nogle mærkbare udfordringer. Der mangler tid til omsorg og relationer, og alt for mange offentligt ansatte oplever, at der mangler tid til deres faglighed. Spørg bare i kriminalforsorgen, hvor der virkelig er brug for et løft og en ny retning; der er sygehusafdelinger, hvor vores ansatte løber alt for stærkt; der er ældre i Danmark, der ikke har en værdig alderdom, og der er børn, der ikke har nok voksenkontakt.

I alt for mange år har vi ladet mantraet om effektiviseringer og optimering næsten være det vigtigste, men vi er begyndt at vende den udvikling. Siden regeringsskiftet er der i aftale efter aftale blevet tilført markant flere midler, både til børn, til ældre, til uddannelsesområdet og til sundhedsområdet, men det er tydeligvis ikke nok. Der er brug for nogle dybere forandringer. Vi vil derfor foreslå en velfærdslov, der skal sikre, at pengene følger med, når der heldigvis både kommer flere ældre og flere børn.

Der skal både være penge til tid og til flere kollegaer. Det gælder på børneområdet, det gælder på ældreområdet, og det gælder på sundhedsområdet. Det er vigtigt med flere kollegaer, men det er heller ikke nok, for vi har også behov for at sikre mere tid til kerneopgaven, til fødslen af det lille nyfødte barn, til omsorgen for den ældre, der er ramt af demens; til relationen, til barnet. Derfor bliver vi nødt til at frigøre mere tid. Vi skal væk fra processer, styring og papirarbejde til gavn for det borgernære. I dag må en sygeplejerske, der ansat i en kommune, ikke give to Panodiler til en ældre mand, hvis han har ondt i hovedet. Det er – undskyld mig – mangel på sund fornuft. Det er tid, der bliver brugt på det forkerte. Det er styring i stedet for ledelse.

Vi har brug for et nært sundhedsvæsen, hvor der ikke er patienter, der tabes mellem sygehus og kommune, hvor vi har tillid til medarbejdernes faglighed og sørger for flere ressourcer til flere kollegaer,

så der er kollegaer nok til de opgaver, der faktisk skal løses. Men det kræver jo noget af os herinde. Det kræver, at vi prioriterer danskernes hverdag og vores fælles velfærdssamfund i stedet for skattelettelser. Det kræver, at vi tager nogle markante og nye skridt i en nærhedsreform og giver rum til, at det vigtigste også er det, der prioriteres højest, og at andre opgaver derfor skal falde bort.

Vi skal også sikre flere muligheder i provinsen – ikke som en konflikt mellem land og by, for centralisering rammer os alle sammen. Der er også borgere på den københavnske vestegn, der savner nærpolitiet, og som i øvrigt har udfordringer med lægedækningen. Mere skal tættene på, og vi er heldigvis i gang med at udflytte uddannelser, så flere unge kan blive boende. Der er skattecentre med lokale jobs og bedre mulighed – endelig – for at låne der, hvor den bolig, man gerne vil eje, faktisk ligger. Der er kommet 20 nye nærpolitistationer. Jeg fik lov til at være med, lige før nærpolitiet i Struer åbnede deres station, og de nye lokale betjente gik rundt i gaderne og forhørte sig og spurgte: Hvad døjer I med? Det giver rigtig god mening. Og som indehaveren af Limfjordens Ishus sagde: Det giver jo en vis tryghed. Det er nemlig godt for butikkerne med nærpolitiet, det gør det trygt for vores ældre, og det er forebyggende for de unge, der risikerer at komme ud i kriminalitet.

Det skal selvsagt være godt at være ung i alle dele af Danmark – i storbyen, i provinsen og på landet – og derfor er det også regeringens forslag, at vi skal have flere ungdomsuddannelser tættere på der, hvor de unge faktisk vokser op.

Kl. 12:40

Det næste, vi tager fat på, er sundhedsområdet. I de kommende år står supersygehusene klar over hele landet med højt specialiseret kræftbehandling og hjerteoperationer. Det er sund fornuft, det kommer til at redde liv; det var en rigtig beslutning. Men samtidig kan vi se, at det nære sundhedsvæsen er blevet forsømt, og det er ganske alvorligt i en situation, hvor vi bliver flere med kroniske sygdomme, flere med psykiske lidelser og flere ældre. I dag er der mange ældre, der har mange og lange ture til sygehuset, måske for at få taget en blodprøve den ene dag, for at komme til samtale en anden dag og til røntgenkontrol en tredje dag. Det er vigtigt alt sammen, men det er også besværligt – ja, nogle gange faktisk helt uoverskueligt. Som noget nyt foreslår vi derfor at oprette nærhospitalet, hvor kommuner, regioner og almenpraktiserende læger kan arbejde tættere sammen om den enkelte patient; det bliver trygt. Vi vil også tage fat på det problem, at for mange danskere ikke har adgang til deres egen praktiserende læge, og så skal der naturligvis være adgang til hurtig akuthjælp i alle dele af Danmark.

Samtidig – det vil jeg gerne understrege – har epidemikontrollen fortsat myndighedernes fulde opmærksomhed, for hvis coronaen løber fra os, kan meget andet hurtigt træde i baggrunden igen. Danmark er langt i vaccinationsindsatsen takket være danskernes opbakning. Vi skal have endnu flere med, for det er vaccinerne, der er vores supervåben, og også her skal vi tage et internationalt ansvar. Vi har fordoblet Danmarks donation af vacciner til den tredje verden. I alt 6 millioner giver vi nu i stedet for 3 millioner. Vi er først sikre, når alle er sikre.

Jeg indledte min tale i dag med at tale om Danmarks ansvar for den internationale klimakrise. Jeg vil slutte min tale på et andet og vigtigt område, hvor Danmark også skal tage et stort ansvar. Det er et område, som situationen i Afghanistan har gjort ulykkeligt aktuelt: piger og kvinders rettigheder. Og udviklingen er dybt bekymrende. Jeg frygter, at de afghanske piger og kvinder langsomt, men sikkert får udskiftet det frie liv på universitetet og på fodboldbanen med burkaens mørke fængsel. Danmark vil gøre alt, hvad vi kan, for at hjælpe den hårdt prøvede afghanske befolkning sammen med vores allierede og via EU, humanitært for at hjælpe flere og for at undgå en flygtningekrise som den i 2015. Men det er ikke kun i Afghanistan, at piger og kvinders rettigheder brutalt trædes under

fode. Flere og flere steder ser vi, at de fremskridt og den ligestilling, som kvinder har tilkæmpet sig, bliver trukket tilbage. Det gælder uddannelse, og det gælder fri abort. Kvinders ret til selv at bestemme over vores krop og beslutte, *om* og *hvornår* vi vil have børn, er helt afgørende. Danmark og Europa har en forpligtelse til at reagere og insistere på, at EU også er et samarbejde mellem lande med fælles og klare værdier.

Krænkelser af de helt grundlæggende rettigheder sker desværre også herhjemme. I nogle religiøse miljøer og i nogle indvandrer miljøer kæmper mange piger og kvinder for friheden til at leve det liv, de gerne vil leve. Jeg synes, de kæmper for meget alene. Vi skal som samfund træde i karakter og stå fast på, at vores fælles værdier ligestilling og frihed skal gælde for alle i Danmark. Vores forslag er derfor, at vi nedsætter en kommission for piger og kvinders rettigheder og frihed. Enhver pige og kvinde i Danmark skal leve uden vold og uden social kontrol, have frihed og ret til altid selv at vælge sin ægtefælle, altid have ret til at arbejde og altid have ret til en selvstændig indtægt – rettigheder og frihed, lige meget hvor du og din familie kommer fra. Her ønsker vi, at Danmark skal være et foregangsland.

Kl. 12:45

Til sidst vil jeg rette en særlig tak til SF, Radikale Venstre og Enhedslisten for et godt samarbejde igennem nu mere end 2 år – med kollegial fortrolighed og politisk utålmodighed. Vi har tilsammen sat en ny retning for Danmark. Og tak til alle dem her i Folketingssalen, som bidrager til et bredt samarbejde. I tager i fællesskab ansvar for både fremgang og stabilitet.

I dag vil jeg invitere til en bred dialog om de kommende reformer. Vi skal have flere i arbejde, Danmark skal tage et endnu større ansvar for klimakrisen, og vi skal sikre uddannelse til flere og til fremtiden, boliger, der faktisk er til at betale, et sundhedsvæsen tættere på og frihed og ligeværd for alle i Danmark. Danmark er et fantastisk land, men Danmark kan mere.

Danmark leve!

(Trefoldigt hurraråb fra salen).

Kl. 12:46

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Tak til statsministeren.

Redegørelsen vil som bekendt komme til debat torsdag den 7. oktober 2021.

Kl. 12:46

Meddelelser fra formanden

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

I dag er der følgende anmeldelser:

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Lovforslag nr. L 1 (Forslag til finanslov for finansåret 2022) og

Lovforslag nr. L 2 (Forslag til lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner for finansåret 2025).

Titlerne på de anmeldte sager vil fremgå af www.folketingstidende.dk (jf. ovenfor).

Kl. 12:47

Formanden (Henrik Dam Kristensen) :

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 6. oktober 2021, kl. 13.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der fremgår af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 12:48).